

POSUDEK VEDOUcíHO DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jméno diplomanta/diplomantky:	Miroslav Bartoň
Téma práce:	Šlechta a kodifikace českého městského práva
Rozsah práce:	40 s. textu
Datum odevzdání práce:	14.12.2019

1. Aktuálnost (novost) tématu

Přestože téma práce již bylo v části týkající se dotčených osobností a stanovisek šlechty a jejich vztahů k městům i ke kodifikaci zčásti zpracováno (např. příspěvky Jaroslava Pánka ohledně stavovské opozice a její politiky a Viléma z Rožmberka či Jiřího Peška ohledně Pavla Koldína), za novou lze považovat pasáž týkající se ustanovení Práv městských dopadajících na příslušníky aristokracie (s. 40 – 43). Téma lze považovat rovněž za aktuální, neboť zdárně doplňuje a rozvíjí poznatky, k nimž dospělo již proběhnuvší či trvající bádání o městském právu a době stavovské.

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

Z hlediska náročnosti tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje, jejich zpracování a použité metody lze konstatovat, že ve všech ohledech je práce přiměřená požadavkům kladeným na kvalifikační práce tohoto typu. Ze zdrojů kol. Bartoň vycházel zvláště z nejnovější edice Práv městských Království českého a sborníku s touto edicí spjatého, dále z digitalizovaných tištěných pramenů (edice Sněmy české) a z některých odborných článků. Tyto zdroje student kombinuje místy s odbornou a také s učebnicovou literaturou (učebnice Českých právních dějin z Brna/Plzně). Mezi metodami, jež autor při vytváření textu použil, lze zmínit metodu deskriptivní, logickou a systematickou analýzu, stejně tak i srovnávací. Na některých místech je práce psána spíše popularizačním slovníkem. Např. města „... dokázala...uhrát velice příjemnou remízu.“ (s. 13). Na druhou stranu takové zpracování zvyšuje čtivost textu a dobře usnadňuje popis komplexních skutečností a souvislostí.

3. Formální a systematické členění práce

Práce se skládá ze stručného úvodu, v němž kol. Bartoň vymezuje předmět a cíle práce, nejdůležitější zdroje a stručně popisuje obsah práce (s. 5 – 6). Absentuje tedy snad jen charakteristika vědeckých metod, použitých při zpracování problematiky. Dále ze tří kapitol a závěru, v němž student prezentuje nejdůležitější zjištění (s. 44 – 46). Práce je v zásadě členěna chronologicky s odbočkami ke společenskému prostředí a pozadí kodifikace a kvazimedailonkům hlavních osobností, jichž se práce dotýká (Rožmberk, Koldín). První kapitola (s. 7 – 16) se věnuje městskému právu před vytvořením kodifikace městského práva, pojmu, právním oblastem, stavovské společnosti jako takové, Vladislavskému zřízení zemskému i pokusu Brikcího z Licska (s. 13 – 16). Jeho hodnocení ze strany diplomanta je snad až příliš nepříznivé. Je sice pravdou, že kodifikací se tento spis nikdy nestal. Na druhou stranu šlo o významnou právní knihu, jež nejen ovlivnila samotného Koldína, ale rovněž byla používána v městských kruzích, a to pro vlastní znalost čtenáře a pravděpodobně i v aplikační praxi. Druhá kapitola (s. 17 – 31) se věnuje postupné evoluci podmínek pro kodifikaci a roli šlechty. Mj. se zmiňuje o tehdejších panském triumvirátu nejvyšších zemských úředníků majících na starosti finance, listiny i řízení země a soudů (Viléma z Rožmberka, Jáchyma z Hradce a Jana mladšího Popela z Lobkovic), o jejich vlivu, vzdoru Litoměřic i dobových náboženských nepokojích, v časech, kdy začal kompromisní katolicismus ustupovat tzv. katolicismu reformovanému (protireformaci) a na druhou stranu sílila radikalizace protestantů. Nelze si nevzpomenout

např. na paniku, popisovanou při pohřebním průvodu Maxmilianu II. Poslední kapitola (s. 32 – 43) se věnuje podobě, pramenům Práv městských Království českého, jejich významu a ustanovení týkajících se šlechty. V zásadě lze říci, že jádrem diplomové práce především 15 stran (s. 17 – 29 a s. 40 – 43).

4. Vyjádření k práci

Kol. Bartoň napsal velmi čtivý text, kterým se věnoval dílčímu komponentu komplexní a rozsáhlé problematice kodifikace městského práva v českých zemích, totiž šlechtě jako subjektu ovlivňujícímu vznik Práv městských Království českého a současně jako adresátovi norem této Koldínovy kodifikace městského práva. Student přitom projevil tvůrčí schopnost upozornit na zajímavé elementy tématu i na širší souvislosti, a to velmi čtivou formou, která se vzdaluje typickým textům právněhistorickým. Totéž konstatování ostatně platí i pro materii oponované diplomované práce.

Jednoznačným a zásadním kladem práce je sociologický přístup k právu, který jí prosvítá, ačkoliv snad diplomant sám původně ani takovou ambici neměl. Téma se nedotýká pouze práva, ale sleduje i pozadí jeho přijetí a související skutečnosti. Zřetelně (v tomto konkrétním případě možná až přespříliš) se takový přístup projevuje např. v úvaze autora, že „V celé kodifikaci...nenajdeme ustanovení, které by bylo převzato z litoměřicko-magdeburského práva.... zkrátka z toho důvodu, že Litoměřice proti kodifikaci tvrdě vystupovaly a staroměstí měšťané včetně Koldína k nim kvůli tomu chovali zášť.“ (s. 36 – 37 práce) Zde došlo k odchýlení se od akcentu na právní aspekt (např. na význam možné zastaralosti litoměřického práva či práva, které v rozporu se zájmy státu narušovalo státní svrchovanost v době počátku změn formy vlády v českých zemích) a zásadní akcent je položen na presentně rekonstruované dobové mentality, sociologický až psychologický aspekt věci. Otázka, zda zájem a osobní ztotožnění Pavla Kristiana Koldína, jinak zkušeného politika a úředníka, nota bene eventuálně zájem širších pražských elit s kodifikačním dílem byly až natolik silné, že by vyvolaly animozity, pro podobu zákoníku zásadního rázu, zůstává pouze ve stádiu hypotézy. Podobně jako otázka, zda absence norem litoměřicko-magdeburského práva byla sekundární k odporu měst této právní kultury anebo naopak absence norem teprve tento odpor zapříčinila. Nicméně se jedná o zcela legitimní, velmi zajímavou a ocenění hodnou hypotézu.

Výrazem chvályhodného sociologizujícího přístupu je i, velmi správná, úvaha studenta o vlivu náhody na rozvoj práva, zde konkrétně na prosazení kodifikace. (s. 44 práce) nebo upozornění na zdánlivě nelogické spojení katolického panstva a utrakvistických měst proti radikálnější protestantskému rytířstvu. (s. 44 práce). Zde si nelze např. nezpomenout na analogickou podporu českých poslanců vládě a šlechtě při prosazení zrušení roboty, poddanství a pozemkové vrchnosti za úplatu, kdy za to získali amnestii pražští barikádníci z r. 1848. V obou případech byl klíčový účel – ekonomický zájem a moc, když podpora panstva kodifikací městského práva, obdobně situaci 19. století, následovala po úsluze druhé strany v bojích o Českou konfesi.

Konečně i upozornění kol. Bartoně na rozdíly mezi dílem Brikcího a Koldína je z hlediska vědeckého diskurzu přínosným. Jde totiž do větší hloubky, než obvykle převládající teze o shodách a podobnostech obou právních dokumentů.

5. Kritéria hodnocení práce

Splnění cíle práce	Cílem práce bylo osvětlit okolnosti vzniku a úspěchu Koldínova díla s ohledem na roli šlechty (s. 5 práce). Tento cíl byl splněn.
--------------------	---

Samostatnost při zpracování tématu včetně zhodnocení práce z hlediska plagiátorství	S ohledem na formulace lze soudit, že student vypracovával práci samostatně. K plagiátorství se v okamžiku vypracování posudku nemohu vyjádřit, vzhledem ke skutečnosti, že k okamžiku vypracování posudku nemám z technických důvodů přístup k informaci o množství shody.
Logická stavba práce	Práce se skládá ze tří částí. Sleduje v zásadě cestu chronologickou, kombinovanou se sondami k významným osobnostem a na závěr i do normativního textu kodifikace městského práva. Práce je postavená logicky.
Práce se zdroji (využití cizojazyčných zdrojů) včetně citací	Diplomant nepracoval s cizojazyčnými zdroji, které jsou ovšem ohledně tématu práce omezené a druhotného rázu. Využil především nejnovější edici a s ní spojený sborník ohledně Práv městských Království českého. Z pramenů využil tištěné prameny, dostupné v rámci edice Sněmy české v elektronickém repozitáři knihovny Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. Mohl samozřejmě využít i primární archiválie jako korespondenci a listiny z pozůstalostí osobností, o nichž je v práci pojednáno, fond apelačního soudu atp. Je však třeba přihlídnout k charakteru práce.
Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)	Kol. Bartoň využívá a reprodukuje především analýzu z literatury, s níž pracuje, avšak zejména v pozdější části práce (např. na s. 36) a v závěru (s. 44 – 45) je vlastní analýza autora velmi trefná a může mít význam i z hlediska vytváření oborového diskurzu k tématu.
Úprava práce (text, grafy, tabulky)	Posuzovaná práce splňuje přísné požadavky na formální úpravu, které jsou stanoveny Univerzitou Karlovou a její Právnickou fakultou. Je srozumitelná, přehledná a dostatečně členěná.
Jazyková a stylistická úroveň	Práce je psána hezkou, velmi čtivou a stylisticky čistou češtinou.

6. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

Je úlohou oponenta upozorňovat spíše na nedostatky diplomové práce, což je zvláště nevděčné, když je zřejmé, jako je tomu v tomto případě, že na ní diplomant odvedl poctivý kus práce. Dopředu je proto třeba avizovat, že následující připomínky nikterak nesnižují svrchu psané klady a kvalitu posuzované práce a jde spíše o náměty k zamyšlení a příp. vylepšení.

První připomínka se týká již samotného názvu práce, kdy přesnější by snad byl název: Šlechta a kodifikace městského práva v českých zemích. Jednak z hlediska zdrojů, kdy Koldínův kodex čerpá z právní knihy Brikeiho Kouřimského (z Licska) zprostředkovaně, ale pravděpodobně i bezprostředně normy z brněnské a jihlavské právní knihy (což ostatně na několika místech oponované diplomové práce uvádí i sám student), jednak, protože kodifikace pak velmi dlouhou dobu (v některých částech až do účinnosti ABGB) platila i na Moravě.

Z koncepčních věcí by mohlo být předmětem diskuze, zda byl po husitských opravdu německý patriciát jen nahrazen novým (s. 10 práce) či zda nedošlo do jisté míry i o sociální změnu, když se vedle a někdy namísto kupeckého patriciátu do vedení měst dostávají cechovně-řemeslnické elity. Podobně by bylo vhodné upřesnit rozdíl mezi odvoláním (tj. opravným prostředkem) a obrácením se o naučení (často mělo spíše povahu řešení předběžné otázky). Naopak pregnantě kol. Bartoň zhodnotil Svatováclavskou smlouvu (s. 13), kdy změněná situace nemohla vést k obnově moci měst z doby domácích obcí a husitských či pohusitských svazů, ale naopak hrozil výrazný úpadek (což se stalo až za cca 30 let po potlačení stavovské opozice v r. 1548). Takže, částečně i nátlakem, dosažený kompromis byl pro města výhodným. Velmi dobře jsou v práci zmíněny povedené i nepovedené aspekty recepce římského práva.

Jestliže je v práci hovořeno o Praze, bylo by vhodné upřesnit o které. Paškovi z Vratu se sice podařilo dočasně sjednotit pražská města, ovšem jeho politika „*ohýbání práva jako voskového nosu*“ byla natolik kontraproduktivní, že k dalšímu, nyní již konečnému sjednocení došlo až za Josefa II. Vůbec by si tato osobnost možná zasloužila významnější připomenutí, neboť někteří autoři soudí, že to byla právě jeho činnost, která napomohla prosazení podpory kodifikace městského práva též ze strany panovníka.

V některých pasážích oponované práce by bylo elegantnější ještě doplnit zdroj sdělované informace. Např. u konstatování ohledně rigidity magdeburského práva (s. 14). Současně by mohly být zmíněny i opačné názory (viz např. edice Spáčilových o Míšeňské právní knize). Podobně u Svatováclavské smlouvy (s. 12) by mohl být doplněn odkaz na smlouvu z hlediska kolizní normy, která regulovala příslušnost soudů při řešení sporů mezi měšťany a šlechtici (je dostupná např. i v Pramenech od Adamová, Soukup). U staršího městského práva mohl kol. Bartoň odkázat na edice Schöppenbuchu a zmínit i důležitou *Liber vetustissimus Antiquae Civitatis Pragensis*.

Jak již bylo uvedeno výše, je stylistická a slohová stránka, společně s čtivostí, velkým kladem předmětné diplomové práce. V práci se vyskytuje pouze několik drobných gramatických chyb. Zejména na jejím začátku. Např. na s. 5 práce se píše o Habsburské dynastii místo habsburské dynastie, na téže straně chybí interpunkce „...*napětím, zajisté patří mezi nejzajímavější.*“ Na s. 9 se píše o tom, že „*Ferdinand v roce 15489*“ a namísto jazykově správného „*s Magdeburgem*“ je uvedeno „*se Magdeburgem.*“ Na s. 12 se píše o tom, jak „*armády se střetli.*“

Další připomínky již byly zmíněny v dřívějších bodech posudku. Nakonec je na místě znovu kol. Bartoně pochválit za inovativní zpracování tématu, které se přibližuje zpracování obvyklejšímu na zahraničních univerzitách.

Otázky:

1. Práva městská Království českého a Jan Pašek z Vratu.
2. Normy Práv městských Království českého dopadající na šlechtu a příslušnost orgánů aplikujících právo.

Doporučení/nedoporučení práce k obhajobě	Práci doporučuji k obhajobě.
Navržený klasifikační stupeň	Výborně.

V Praze dne 29.01.2020.

Jiří Šouša
oponent diplomové práce